

En polis har efter säkerhetsprövning av Polismyndigheten, enligt säkerhetsskyddslagen, inte längre godkänts för säkerhetsklassat arbete och därefter sagts upp av Polismyndigheten. Arbetsdomstolen har funnit att Polismyndighetens säkerhetsbeslut i sig inte utgjort saklig grund för uppsägningen, men att de faktiska omständigheter som till del legat till grund för säkerhetsbeslutet utgjort saklig grund för uppsägningen. De faktiska omständigheterna har utgjorts av bl.a. polisens relation till en kriminellt belastad person och åtgärder polisen vidtagit för honom.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2019-08-07
StockholmDom nr 39/19
Mål nr A 97/18**KÄRANDE**

Polisförbundet, Box 5583, 114 85 Stockholm
Ombud: förbundsjuristen Anne Alfredson, LO-TCO Rättsskydd AB,
Box 1155, 111 81 Stockholm

SVARANDE

Staten genom Polismyndigheten, Box 12256, 102 26 Stockholm
Ombud: arbetsrättsjuristerna Ola Svensson och Julia Damerau Malmström,
Polismyndigheten, HR-avdelningen/Sektionen för arbetsgivarutveckling och
förhandling, 102 26 Stockholm

SAKEN

ogiltigförklaring av uppsägning m.m.

Bakgrund

Mellan parterna gäller kollektivavtal.

S.H. är medlem i Polisförbundet (förbundet). Hon anställdes som polisaspirant i januari 2011 och tillsvidareanställdes som polisassistent i juli samma år. Polisassistent är en säkerhetsklassad befattning i säkerhetsklass 3.

Den 13 oktober 2017 genomförde Polismyndigheten en säkerhetsprövning avseende S.H. som samma dag resulterade i ett beslut av myndigheten om att S.H. inte längre kunde vara placerad i säkerhetsklassad befattning. Polismyndigheten genomförde ett säkerhetssamtal med henne den 7 december 2017, efter vilket hon i beslut samma dag ansågs fortsatt inte lämplig för placering i säkerhetsklassad befattning. Besluten var föranledda av S.H:s relation med T., som i oktober 2017 dömts till fängelse i sammanlagt två år och sex månader, samt hennes agerande i samband med brottmålsprocessen mot honom.

Polismyndighetens personalansvarsnämnd beslutade den 25 maj 2018 att säga upp S.H. Beslutet delgavs henne den 30 maj 2018. Som skäl för uppsägningen angavs att hon efter säkerhetsprövning inte längre var godkänd för arbete i säkerhetsklassad befattning inom Polismyndigheten samt att myndigheten genomfört en omplaceringsutredning och inte funnit några lediga arbeten som inte var säkerhetsklassade som hon skulle ha kunnat omplaceras till.

Mellan parterna har tvist uppkommit om uppsägningen är sakligt grundad.

Parterna har tvisteförhandlat utan att kunna lösa tvisten.

Yrkanden och inställning

Förbundet har yrkat att Arbetsdomstolen ska förklara uppsägningen av S.H. ogiltig samt förplikta staten genom Polismyndigheten att till S.H. betala allmänt skadestånd med 150 000 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning, den 19 juli 2018, till dess betalning sker.

Staten genom Polismyndigheten (staten) har bestritt käromålet. Sättet att beräkna ränta har vitsordas såsom skäligt i och för sig. Inget belopp såvitt avser allmänt skadestånd har vitsordats. Om Arbetsdomstolen skulle finna att staten är skadeståndsskyldig har staten yrkat att skadeståndet ska jämkas i första hand till noll och i andra hand till det belopp Arbetsdomstolen finner skäligt.

Förbundet har bestritt jämningsyrkandet.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Parterna har till utveckling av talan anfört i huvudsak följande.

Staten

Säkerhetsprövningen av S.H.

S.H. är anställd som polisassistent och var placerad som utredare vid krimjour i Sundsvall. Polisassistent är en befattning placerad i säkerhetsklass 3, den lägsta säkerhetsklassen.

Biträdande verksamhetsskyddschefen beslutade den 13 oktober 2017 att, med omedelbar verkan, frånta S.H. hennes placering i säkerhetsklass. Skälet var att hon inte ansågs pålitlig från säkerhetssynpunkt, vilket var föranlett att hennes nära relation med T., en kriminellt belastad person.

Säkerhetsprövning ska göras innan en person genom anställning eller på något annat sätt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet och görs även under anställningen. Prövningen ska klarlägga om personen kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas i säkerhetsskyddslagen och i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt. I förarbetena till 1996 års säkerhetsskyddslag anges att det inte går att lämna en uttömmande uppräkningslista av omständigheter som kan vara av betydelse vid en prövning av någons pålitlighet från säkerhetssynpunkt eller att inbördes rangordna dessa efter betydelse, men som exempel på omständigheter eller riskfaktorer som kan ha betydelse nämns förhållanden som kan utnyttjas i utpressningssyfte, dålig ekonomi och samröre med kriminella kretsar (se prop. 1995/96:129 s. 41).

Det är anställningen som sådan som kan vara säkerhetsklassad. En arbetstagare som genomgår en säkerhetsprövning och som godkänns resulterar i ett beslut att personen får inneha befattning placerad i en viss säkerhetsklass. Att en arbetstagare godkänts för arbete inom en viss säkerhetsklass brukar inom Polismyndigheten benämnas som att arbetstagaren är säkerhetsklassad.

Ett beslut att godkänna en person för arbete i säkerhetsklass, liksom ett beslut att en person inte längre kan vara placerad i säkerhetsklassat arbete, får inte överklagas.

Verksamhetsskydds-enheten vid rikspolischefens kansli har till uppdrag att genom process- och normeringsansvar för säkerhetsskyddet och verksamhetsskyddet skydda Polismyndighetens verksamhet. Chefen för verksamhetsskydds-enheten är Polismyndighetens säkerhetsskyddschef. Säkerhetsskydds-
chefen är direkt ansvarig inför rikspolischefen och utövar kontroll över säkerhetsskyddet.

S.H. hade i februari 2017 återkommit i tjänst efter en längre tids tjänstledighet och var därefter till stor del sjukskriven. Vid tidpunkten för beslutet den 13 oktober 2017 var hon sjukskriven. Det var anledningen till att det inte hölls något säkerhetssamtal med henne då. Hon var sjukskriven oktober månad ut. Den 7 december 2017 hölls ett säkerhetssamtal med S.H. och beslutet omprövades. S.H. bedömdes i beslut samma dag fortsatt inte kunna vara placerad i säkerhetsklassad befattning.

Det måste i vart fall vid säkerhetssamtalet ha stått klart för S.H. att hon riskerade sin anställning om hon inte bröt relationen med T., vilket hon inte gjorde.

Personalansvarsnämnden, med rikspolischefen som ordförande, beslutade den 26 januari 2018 att stänga av S.H. från arbetet från och med den 1 februari 2018. Därigenom underställdes beslutet att frånta S.H. hennes säkerhetsklassning dåvarande rikspolischefen D.E:s prövning. Det framgår av protokollet från nämndsammanträdet att verksamhetsskyddschefen L.B., före beslutet om avstängning, redogjorde för säkerhetsskyddsärendet inför nämnden.

I samband med att personalansvarsnämnden i maj 2018 beslutade att säga upp S.H. tog även den nytillträdde rikspolischefen A.T. del av säkerhetsskyddsärendet och ställde sig bakom bedömningen i detta.

Beslutet i sig utgör saklig grund för uppsägning

Polismyndighetens beslut, att S.H. inte längre kunde arbeta i säkerhetsklassad befattning, utgör i sig saklig grund för uppsägning.

Polismyndighetens verksamhetsskydds-enhet fattade beslutet att S.H. inte längre kunde arbeta i säkerhetsklassad befattning. Beslutet innebär att S.H. inte kan arbeta som polisassistent. Beslutet i sig utgör därmed saklig grund för uppsägning, då det inte funnits några möjligheter till omplacering till icke säkerhetsklassade arbeten inom Polismyndigheten.

Sammantaget finns det inte utrymme att ifrågasätta eller överpröva beslutet om att efter säkerhetsprövning inte godkänna S.H. för säkerhetsklassad befattning, i vart fall så länge inget talar emot att säkerhetsprövningen har gjorts på ett seriöst och omsorgsfullt sätt. Säkerhetsskyddsärendet avseende S.H. pågick

under lång tid, beslutet omprövades vid flera tillfällen och beslutet har hela tiden stått fast.

Prövningen av om det finns saklig grund för uppsägningen ska därför göras utifrån det faktum att S.H. inte längre är godkänd för arbete placerat i säkerhetsklass.

Polismyndigheten har av lagstiftaren givits befogenhet att utifrån gällande reglering göra säkerhetsklassningar och säkerhetsprövningar. Det saknar därmed betydelse att det är en verksamhetsgren – verksamhetsskydds-enheten – hos arbetsgivaren som fattat beslutet och inte ett organ utanför myndigheten (jfr AD 2000 nr 17).

Verksamhetsskydds-enheten hos Polismyndigheten är fristående i förhållande till myndighetens regioner och nationella avdelningar. Det är de sistnämnda som har personalansvaret. Säkerhetsprövning och beslut om att inte längre godkänna en arbetstagare för arbete i säkerhetsklassad befattning fattas av verksamhetsskydds-enheten, medan det är regionchef respektive avdelningschef som fattar beslut om att anmäla ärenden till personalansvarsnämnden – på underlag från gruppen för skiljande och disciplinärenden. När verksamhetsskydds-enheten beslutat att en anställd inte längre kan vara placerad i säkerhetsklassad befattning har således den region eller avdelning där den anställde är placerad ingen möjlighet att ifrågasätta beslutet. I vissa fall känner de inte ens till skälen till beslutet. Verksamhetsskydds-enheten är en självständig del av Polismyndigheten. Det har därmed rått sekretess gentemot övriga delar av myndigheten beträffande säkerhetsutredningen (se 8 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen).

De faktiska omständigheterna har i vart fall utgjort saklig grund för uppsägning

Om Arbetsdomstolen skulle finna att beslutet att frånta S.H. hennes säkerhetsklassning i sig inte utgör saklig grund för uppsägning, utgör i vart fall de omständigheter som legat till grund för beslutet och S.H:s efter beslutet fortsatta relation med T. och fortsatta agerande för hans räkning, saklig grund för uppsägning.

Relationen med T.

T., som tidigare var polis, är numera tungt kriminellt belastad. Han dömdes dels i oktober 2016, dels i augusti 2017 för brott av Umeå tingsrätt. Domarna överklagades och handlades gemensamt av Hovrätten för övre Norrland som den 25 oktober 2017 dömde T. för bl.a. narkotikasmuggling, dopningsbrott ringa brott, stöld, två fall av vapenbrott, grov stöld och grovt vapenbrott begångna huvudsakligen åren 2015–2017, till fängelse i sammanlagt två år och sex månader.

Vid tidpunkten för såväl säkerhetsbesluten, i oktober och december 2017, som uppsägningen, i maj 2018, hade S.H. och T. en nära relation, en parrelation.

Enligt S.H. har hon haft en parrelation med T. sedan hösten 2016. Av lokalpolisområdeschefen J.W:s logg den 3 augusti 2015 framgår dock att de redan då hade en kärleksrelation.

T. bodde hos S.H. den 5–25 juli 2016, i samband med att han skiljde sig. Han var under den perioden även folkbokförd hos henne.

S.H. har själv beskrivit hennes och T:s nära relation. Relationen har kommit till uttryck på bl.a. följande sätt. Under perioden september 2016–juni 2017 har T. sovit hos S.H. ca fem gånger, när hennes barn varit hemma. Hon har också besökt honom med sina barn hösten 2016. Julen 2016 firade de tillsammans med både hennes och hans släktingar. S.H. har i samtal med J.W. den 17 mars 2017 uppgett att T. är hos henne nästan dagligen. De var på semester tillsammans med T:s släktingar i juni 2017. De har haft tillgång till pinkoden till varandras mobiltelefoner. S.H. har försvarat T. mot anklagelserna om dopning och det var hon som tillkallades när T. fick uppsöka akut sjukvård p.g.a. en infektion.

T. har dessutom beskrivit deras relation som en parrelation. Han har i samband med åtalet mot honom uppgett att S.H. var hans flickvän och att de planerade att flytta ihop. I juli 2017, när han var häktad och intagen på psykiatrisk avdelning, uppgav han S.H:s adress som sin bostadsadress.

Inför tilläggsförhöret med S.H. i hovrätten i rättegången mot T. uppdagades att S.H. felaktigt hade hörts under ed i tingsrätten. Hovrätten beslutade att den i tingsrätten avlagda eden inte skulle omfatta tilläggsförhöret, eftersom hon av domstolen bedömdes vara närstående till T. S.H. var ”åklagarens vittne” i brottmålsprocessen.

Kriminalvården har benämnt S.H. som T:s flickvän respektive sambo i olika beslut om besöks- och telefontillstånd.

Under tiden T. var häktad och därefter avtjänade sitt straff på kriminalvårdsanstalt besökte S.H. honom regelbundet. T. placerades på kriminalvårdsanstalt efter att domen mot honom vunnit laga kraft den 8 december 2017. Besöken fortsatte även efter att S.H. blivit avstängd från sitt arbete. Hon besökte T. på anstalten Saltvik fem gånger under perioden januari–april 2018. S.H. har ungefär två timmars resväg enkel väg till anstalten. T. beviljades permission med övernattningsnatt den 8–9 september 2018 för att bo på hotell tillsammans med S.H. De har också haft tät telefonkontakt. Under en månad hade de kontakt per telefon motsvarande ungefär 30 timmars samtalstid.

T. har varit folkbokförd hos S.H. sedan den 4 augusti 2017. Sedan den 25 november 2018, efter att T. lämnat kriminalvårdsanstalten, bor de tillsammans som sambos. Kriminalvården beviljade T. utökad frigång med s.k. fotboja perioden den 5 november 2018–28 februari 2019.

Relationen är sammantaget att bedöma som en samborelation.

Att S.H. uppgett att hon inte visste hur deras relation skulle komma att utvecklas rubbar inte Polismyndighetens uppfattning att de sedan en längre tid

haft en parrelation. De är sedan i vart fall november 2018 sambos. Paret har vidare bildat familj. Deras gemensamma barn är fött i februari 2019. Konceptionen var således i juni 2018.

S.H:s kännedom om T:s missbruk och kriminalitet

S.H. fick kännedom om T:s missbruk och kriminalitet redan i augusti 2015. Detta framgår av en anteckning över ett samtal mellan henne och lokalpolisområdeschefen J.W. Vid samtalet fick S.H. detaljerade uppgifter om vilka brott T. var misstänkt för samt att han använde narkotika och dopningspreparat. Den uppgift som S.H. lämnade i säkerhetssamtalet den 7 december 2017 – om att hon inte hade vetskap om T:s bruk av narkotika och dopningspreparat innan han greps den 11 juni 2017 – var alltså inte sann.

T:s ärende har därutöver varit väl känt bland kollegor och allmänheten, inte minst eftersom lokaltidningarna bevakade frågan.

Vid husrannsakan den 11 juni 2017 i S.H:s bostad hittades bl.a. amfetamin. T. har genom sitt agerande, då han förvarat en inte oansenlig mängd amfetamin, dopningspreparat, hälsofarliga varor samt en elpistol på S.H:s bostadsadress, medvetet försatt S.H. i en situation som inneburit att de objektiva rekvisiten för narkotikabrott, dopningsbrott, brott mot lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor samt vapenbrott varit uppfyllda avseende henne.

S.H:s agerande för T:s räkning

Under tiden brottmålsprocessen mot T. pågick har S.H. hjälpt honom på olika sätt och härigenom sammanblandat sin roll som polis och sin relation till T.

T. togs in på rättspsykiatrisk avdelning i juni 2017, under tiden han var häktad med restriktioner. Han beviljades trots restriktionerna besök av S.H. eftersom S.H. och T. ansågs vara ett par. Vid i vart fall ett tillfälle när S.H. besökte T., den 17 juli 2017, diskuterade de åtalerna mot honom. Detta föranledde att ett planerat besök den 19 juli 2017 ställdes in. Uppgiften att de diskuterat T:s ärende lämnades av en sjuksköterska på avdelningen till åklagaren i brottmålet, chefsåklagare M.T. Han gjorde bedömningen att S.H:s trovärdighet som vittne kunde påverkas.

Vid ett annat besök på avdelningen, den 16 augusti 2017, hade S.H. tagit med sig en dator. Hon lät T. använda den för att mejla Kriminalvården trots att detta var förbjudet.

S.H. sammanträffade med chefsåklagare M.T. vid hovrättsförhandlingarna i målet mot T. Hon uppgav då att hon efter domen i tingsrätten i augusti 2017 utfört arbete motsvarande mer än heltidsarbete åt T:s fall. Hon berättade för åklagaren dels att hon letat efter kvitton för att T. skulle kunna visa att vissa föremål inte var stöldgods, dels att hon lyssnat på alla ljudfilerna från tingsrättsförhandlingarna.

S.H. har haft fullmakt från T. med rätt till full partsinsyn för att begära ut handlingar åt honom. Hon har begärt ut handlingar via mejl till två utredare.

Hon har då använt sig av både sina privata mejladress och sin mejladress hos Polismyndigheten. Den 6 och 10 september 2017 använde hon sin tjänstemejl när hon begärde ut handlingar. Den 5 oktober 2017 begärde hon ut handlingar och hänvisade till att handlingarna kunde skickas till hennes mejladress hos Polismyndigheten. Den 12 oktober 2017 skickades en ny begäran med ett förtydligande, och senare samma dag, sedan S.H. hänvisats till förundersökningsledaren som nekat henne rätt att ta del av handlingarna, inkom en begäran från henne om ett överklagbart beslut med besvärshänvisning. Av vad S.H. anfört i mejlen till Polismyndigheten framgår att hon måste ha ägnat åtskilliga timmar åt att sätta sig in i T:s ärende.

I månadsskiftet november/december 2018 var regionpolischefen M.S.L. på Biltema där han träffade T. och S.H. T. fällde då uttalanden om att S.H. var tillsammans med honom på ett sätt som var avsett att vålla obehag för regionpolischefen, och utan att S.H. på något sätt markerade sitt ogillande.

S.H. fick information om att hennes agerande var oacceptabelt

S.H:s agerande för T:s räkning har delvis skett under tid hon var sjukskriven. Hon har fortsatt att agera för hans räkning efter att hon i oktober 2017 framtogs sin placering i säkerhetsklass. S.H. kände till skälen för beslutet och i vart fall senast när hon framtogs placeringen i säkerhetsklass måste hon ha förstått att Polismyndigheten ansåg att hennes agerande för T:s räkning och hennes relation med honom var oacceptabel för Polismyndigheten. Det framgår av anteckningarna från säkerhetssamtalet, den 7 december 2017, att S.H. själv förstått vilka skälen var för beslutet i säkerhetsprövningsfrågan, men att hon ”står upp” för vad hon gjort.

S.H. har valt att bilda familj med T. under tiden han avtjänade sitt fängelsestraff, trots att hon uppgett att hon skulle ta avstånd från honom om han efter avtjänat straff skulle tillägna sig en kriminell livsstil.

Det måste ha stått klart för S.H. att Polismyndigheten ansett att förhållandet mellan henne och T. är oförenligt med anställningen som polis, men hon har ändå valt att fortsätta relationen med honom.

Förtroendeskada och illojalitet

Att en polis engagerar sig som ombud för en misstänkt person i en pågående rättsprocess är utomordentligt olämpligt. En sådan bisyssla skulle bedömas som förtroendeskadlig och förbjudas. I det här fallet har S.H. agerat ombud åt en f.d. kollega, tillika polis, dessutom i ett ärende där hon själv varit inblandad, initialt som misstänkt och därefter som vittne. Hennes agerande är särskilt allvarligt med tanke på kopplingen till henne personligen, då såväl narkotika som misstänkt stöldgods hittades i hennes hem, där T. dessutom var folkbokförd.

S.H:s agerande har varit ägnat att skada förtroendet för henne i egenskap av polis och för Polismyndigheten. Hennes agerande har varit omdömeslöst och illojalt gentemot arbetsgivaren.

Lojalitetskravet i förhållande till arbetsgivaren innebär bl.a. att arbetstagaren inte får skada arbetsgivaren, att arbetstagaren är skyldig att sätta arbetsgivarens intressen framför sina egna samt att arbetstagaren ska undvika situationer där han eller hon kan hamna i en lojalitetskonflikt. S.H. har en ingripande- och anmälningsskyldighet enligt polisförordningen och den plikten kan hamna i konflikt med lojaliteten hon har gentemot T. som partner, sambo och pappa till deras gemensamma barn.

En väsentlig förutsättning för ett anställningsförhållande är att både arbetsgivaren och arbetskamraterna måste kunna känna förtroende för arbetstagaren tillika arbetskamraten. Det ligger i sakens natur att det kan leda till problem om en polis umgås nära med, eller ännu värre lever tillsammans med och har en kärleksrelation till, en person som avtjänar eller nyligen har avtjänat fängelsestraff för allvarlig brottslighet. Polismyndigheten saknar förtroende för S.H. Risken är också stor för att hennes förhållande med T. leder till osäkerhet i personalgruppen och frågor kring hennes lojalitet och pålitlighet som kollega och polis, vilket i sin tur äventyrar verksamheten.

Även allmänhetens förtroende för Polismyndigheten måste beaktas. Såväl T. som S.H. har uppmärksammats i den lokala pressen och deras relation får antas vara väl känd lokalt, bland såväl allmänheten som kollegor.

Jämkning

Om Arbetsdomstolen skulle finna att uppsägningen av S.H. innebär att staten brutit mot 7 § anställningsskyddslagen och därmed är skadeståndsskyldig finns det skäl att jämka skadeståndet i första hand till noll och i andra hand till ett skäligt belopp.

Polismyndigheten har agerat utifrån vad den uppfattat som gällande rätt och har inte haft för avsikt att kränka S.H. S.H. får även anses ha varit medvållande till den uppkomna situationen, Hon har inte avbrutit relationen med T. trots att det måste ha stått klart för henne att hon riskerade sin anställning genom att fortsätta relationen med honom.

Sammanfattning av bestridandegrunderna

Polismyndighetens verksamhetsskyddsenhet har efter säkerhetsprövning fattat beslut om att S.H. inte längre kan arbeta i säkerhetsklassad befattning, vilket polisassistent är. Saklig grund för uppsägning av henne har därmed funnits, eftersom det inte funnits några möjligheter till omplacering.

Om säkerhetsbeslutet i sig inte utgör saklig grund för uppsägning har i vart fall de omständigheter som legat till grund för beslutet och S.H:s efter beslutet fortsatta relation med T. och fortsatta agerande för honom utgjort saklig grund för uppsägningen. De omständigheter som låg till grund för säkerhetsbeslutet utgörs av S.H. parrelation med T., en tungt kriminellt belastad person, och hennes agerande för hans räkning under brottmålsprocessen mot honom. S.H:s agerande innebär att hon blandat samman sina roller och agerat illojalt mot Polismyndigheten. S.H. måste ha förstått att Polismyndigheten ansåg att hennes

agerande för T:s räkning och hennes relation med honom var oacceptabel för Polismyndigheten.

Om Arbetsdomstolen skulle finna att staten är skadeståndsskyldig finns det skäl att jämka det allmänna skadeståndet. Polismyndighetens agerande har varit ursäktligt och S.H. får anses ha varit medvållande till den uppkomna situationen.

Förbundet

S.H:s anställning

Under perioden den 9 november 2015–24 februari 2017 var S.H. tjänstledig. Därefter, under våren 2017, arbetade hon som polisassistent i Örnsköldsvik. Vid tiden för T:s häktning i juni 2017 blev hon återigen sjukskriven och var det till och med utgången av oktober 2017. När beslutet den 13 oktober 2017 togs var S.H. därmed sjukskriven. Hon blev fråntagen polislegitimation och passerkort. Från och med november 2017 arbetsbefriades hon med lön och från och med den 1 februari 2018 blev hon avstängd.

Beslutet i sig innebär inte saklig grund för uppsägning

Förbundet ifrågasätter inte inom ramen för tvisten i Arbetsdomstolen själva beslutet att inte längre godkänna S.H. för säkerhetsklassat arbete eller omständigheterna kring hur beslutet har fattats. Förbundet delar dock inte bedömningen.

Enbart säkerhetsbeslutet i sig utgör emellertid inte sakligt grund för uppsägning, då det är arbetsgivaren själv som fattat säkerhetsbeslutet i fråga.

Enligt artikel 6 i Europakonventionen har var och en rätt till en rättvis rättegång och av Europadomstolens praxis framgår att det inte är tillräckligt att hänvisa till ett beslut om indragen säkerhetsklassning som skäl för ett skiljande från en anställning. Ett sådant förfarande strider enligt Europadomstolen mot artikel 6 i Europakonventionen (jfr Aleksandar Sabev mot Bulgarien, nr 43503/08).

En sedvanlig prövning av de faktiska omständigheterna som lagts till grund för uppsägningen ska alltså ske.

Inte saklig grund för uppsägning då S.H. inte fått någon erinran

Beskedet om beslutet av den 13 oktober 2017, att S.H. inte längre var säkerhetsklassad, kom som en överraskning för henne. Beskedet lämnades till henne hemma hos henne. Ingen kunde berätta för henne vad det rörde sig om, varför beslutet tagits. Hon trodde att mötet skulle handla om hennes sjukskrivning och rehabilitering. Hovrättsdomen mot T. hade då inte kommit, den kom först den 25 oktober 2017.

Den 7 december 2017 hölls ett säkerhetssamtal med henne. De anteckningar som finns från det samtalet har inte godkänts av S.H. De speglar inte fullt ut det som sades under det långa samtalet. S.H. fick inte del av dokumentet innan hon blev uppsagd.

S.H. hade inte på något sätt blivit informerad av Polismyndigheten om att hennes relation med T. eller att ett agerande för T:s räkning var oacceptabelt för Polismyndigheten. Det visade sig efteråt att det hade inletts ett säkerhetsärende beträffande henne redan i slutet av januari 2017. S.H. hade tidigare fått besked om att hennes relation med T. inte var något problem.

Före varslet om uppsägning, i december 2017, hade S.H. inte på något sätt medvetandegjorts om att det fanns ett problem från arbetsgivarens synpunkt såvitt avsåg hennes relation med T. Hon har inte erinrats om att hon riskerade sin anställning eller fått besked om vad hon skulle göra för att inte riskera anställningen. Redan av det skälet finns inte saklig grund för uppsägning.

De faktiska omständigheterna innebär inte heller saklig grund för uppsägning

Varken S.H:s relation till T. eller hennes sätt att stötta honom under brottmålsprocessen och därefter utgör saklig grund för uppsägningen.

Relationen med T.

S.H. har numera en parrelation, en kärleksrelation, med T. De är sambor och har ett gemensamt barn, fött i februari 2019.

S.H. och T. lärde känna varandra år 2011 och blev vänner. Vid den tidpunkten arbetade även T. som polis.

T. mådde psykiskt dåligt och hade problem i sitt äktenskap. Sommaren 2015, när T. greps första gången, var S.H. och T. nära vänner men de hade vid den tiden ingen kärleksrelation. Av tingsrättsdomen från oktober 2016 framgår att T. inte hade några medgärningsmän och att de narkotikarelaterade brotten inte avsåg narkotikaförsäljning.

S.H. har betraktat henne och T. som ett par sedan augusti 2016. Mot bakgrund av att hon har tre barn från en tidigare relation utvecklades dock inte relationen mellan henne och T. påtagligt.

Sommaren 2017 greps T. igen och häktades. Vid huvudförhandlingen i tingsrätten hösten 2017 vittnade S.H. mot T. Även de nya brotten hade T. begått utan medgärningsmän.

Inför personalansvarsnämndens beslut om uppsägning var S.H:s och T:s relation mycket oviss. De hade vid den tidpunkten inte haft något samborförhållande och hade inte heller det när hon sades upp i maj 2018. S.H. uppgav inför personalansvarsnämnden att hon inte skulle ha någon fortsatt relation med T. om han efter avtjänat straff skulle tillägna sig en kriminell livsstil. Detta står hon fast vid.

Sedan november 2018 bor T. hos S.H. och de är ett par. Vid tidpunkten för uppsägningen i maj 2018 hade relationen inte den karaktären, utan det är först under hösten 2018 som den utvecklats till en samborelation.

Det stämmer att S.H. och T:s relation har kommit till uttryck på huvudsakligen det sätt som staten har beskrivit. S.H. hade under tiden T. var frihetsberövad telefonkontakt med honom och besökte honom i den utsträckning som staten har gjort gällande. Det är också riktigt att S.H., inför en förhandling om fortsatt häktning av T. i augusti 2017, tillät att T. skrev sig på hennes adress. Anledningen var att det skulle öka T:s chanser att bli försatt på fri fot. S.H. hade dock då inga planer på att hon och T. skulle flytta ihop i en samborelation. Även inför att T. skulle ansöka om att få avtjäna resterande del av sitt fängelsestraff genom s.k. fotboja, erbjöd S.H. honom att bo hos henne.

Vad T. har uppgett om deras relation och planer på att bli sambor kan vara riktiga. Det han då uppgett var emellertid inte uttryck för någon gemensam uppfattning dem emellan.

Ett yttrande avseende T. har upprättats av frivården i samband med processen i tingsrätten i juli 2017. Av yttrandet framgår att T. kommit till rätta med de bakomliggande problem som resulterade i de handlingar han dömts för, likväl som beträffande hans bruk av narkotika och dopningspreparat. Vidare framgår att T. inte har några kriminella attityder eller värderingar, inget missbruk eller kriminell umgängeskrets och att risken för framtida brottslighet är låg. T. studerar nu till elektriker. Han sköter sig och presterar bra.

S.H:s besök hos T. på den rättspsykiatriska avdelningen

T. fördes efter ett dygn i häkte över till en rättspsykiatrisk avdelning i Umeå och därefter, på grund av utrymmesbrist, till Sundsvall.

Under del av den tid T. var placerad på den rättspsykiatriska avdelningen i Umeå hade han restriktioner. Besöken var då övervakade. Att besöken var övervakade innebar att någon ur personalen på avdelningen satt med vid bordet där T. och S.H. satt under besöken. S.H:s besök hos T. var kontrollerade på detta sätt vid samtliga besök som ägde rum från och med att T. anhölls och häktades i mitten av juni 2017 till och med huvudförhandlingen i tingsrätten, som ägde rum den 25–27 juli 2017.

Vid ett besök den 17 juli 2017 kom T. och S.H. att prata om polisiära angelägenheter, om arbetet. De pratade inte om T:s brottmålsprocesser. Personen som övervakade besöket bad dem att sluta prata om det som hade koppling till polisen. S.H. minns det som att personen sa att eftersom det var svårt att avgöra vad som hängde samman med brottsutredningen och vad som inte gjorde det, ombads de att inte alls prata om dessa saker. T. och S.H. följde uppmaningen. Händelsen resulterade inte i att S.H:s besökstillstånd återkallades. Såvitt S.H. uppfattat det har inget besök den 19 juli 2017 ställts in.

Vid besöken som ägde rum under tiden då restriktioner alltså gällde hade S.H. aldrig dator, telefon eller några andra personliga tillhörigheter med in i rummet där besöket med T. ägde rum.

Huvudförhandlingen i tingsrätten i det andra målet mot T. genomfördes, som anförts, den 25–27 juli 2017 och dom meddelades den 4 augusti 2017. Det är riktigt att det, den 16 augusti 2017, för T:s räkning skickats ett mejl till Kriminalvården från S.H:s dator. S.H. visste inte att detta var otillåtet. Hon hade fått klartecken av personalen att ta med datorn vid besöken. Dessutom hade restriktionerna mot T. hävts eftersom huvudförhandlingen genomförts och dom meddelats. Vid varje besök visade hon upp sina personliga tillhörigheter, särskilt dator och telefon. Inte vid något tillfälle under perioden efter huvudförhandlingen och fram till den 16 augusti 2017 hade personalen vid avdelningen någon synpunkt på detta, utan accepterade uttryckligen att S.H. hade dessa saker med sig vid sina besök. S.H. pratade med personalen flera gånger för att försäkra sig om att allt gick rätt till, bl.a. pratade hon med H.K.

Påståendena om S.H:s övriga agerande för T:s räkning

S.H. har inte ägnat tid motsvarande mer än en heltid för att hjälpa T. Hon sa visserligen ungefär så till chefsåklagare M.T., men uttalandet var ironiskt, inte allvarligt menat, och gjordes i samband med en fråga från honom.

Det stämmer att S.H. hjälpt T. att leta efter kvitton, i syfte att användas som bevisning för att styrka att vissa föremål inte var stöldgods. Anledningen var att varken T:s försvarsadvokat eller åklagaren hade letat efter kvittona, trots att T. begärt det. T. fick inte heller någon hjälp av sin familj eller nära släktingar. Den 11 juni 2017, när T. greps, bodde han i en stuga som ägdes av hans syster. T:s två bröder är poliser. Familjen tog avstånd från honom i och med gripandet. De packade ihop hans saker och ställde ut dem. T. bad S.H. att hämta sakerna. Hon gjorde det och letade efter kvitton när hon ändå skulle hämta T:s saker. Hon hittade dock inga kvitton.

S.H. har begärt ut ljudfiler från förhandlingen i tingsrätten sommaren 2017. Hon gjorde det efter att hon kontaktats av polisens ”särskilda utredningar” som ställt frågor kring de svar hon hade lämnat i förhöret med henne under huvudförhandlingen i tingsrätten. Utredarna läste upp brottstycken ur förhöret med henne och ställde frågor kring hennes svar. Med anledning av detta ville hon påminna sig om de frågor som hade ställts och de svar hon hade lämnat.

Det är vidare riktigt att S.H. hade fullmakt från T. för att kunna begära ut handlingar. Även om det var flera mejl med begäran om att få del av handlingar, var det fråga om en och samma begäran. S.H. var inte ombud för T.

Det är riktigt att T. och S.H. mötte M.S.L. i november/december 2018 och att T. pratade med M.S.L. S.H. stod dock en bit bort och hörde inte vad de sade.

S.H:s kännedom om T:s missbruk

S.H. fick kännedom om T:s missbruk först i samband med att T. greps och häktades i juni 2017. Dessförinnan visste hon inget om något missbruk.

I juli 2015, efter att T. gripits och misstänkts för bl.a. bruk av narkotika, berättade han om brottsmisstanken för S.H. Vid denna tid fick hon klart för sig att T., vid enstaka tillfällen, hade brukat amfetamin. T. dömdes sedermera hösten 2016 för olika brott. Inget av brotten avsåg bruk av narkotika eller dopningspreparat.

Vid samtalet med lokalpolisområdeschefen J.W. den 3 augusti 2015 fick S.H. inte några detaljerade uppgifter om de brott som T. var misstänkt för eller att han brukade narkotika. S.H. visste att T. mådde dåligt, men kände alltså inte till något missbruk av vare sig narkotika eller dopningspreparat.

S.H. har allt sedan juli 2015 till och med gripandet i juni 2017 trott att T. inte längre brukade vare sig narkotika eller dopningspreparat. Det var först i samband med att T. häktades och den utredning som därefter följde som S.H. fick klart för sig att T. brukat narkotika och dopningspreparat i tiden efter juli 2015.

När S.H. vid säkerhetssamtalet i december 2017 uppgav att hon inte visste något om ett narkotikabruk innan T. greps, avsåg hon gripandet år 2017. De talade inte om händelserna år 2015.

Frågan om jämkning

Det föreligger inte skäl för jämkning av det allmänna skadeståndet. Att staten uppfattat sig ha agerat enligt gällande rätt gör inte en felaktig uppsägning ursäktlig. S.H. kan inte heller anses ha varit medvållande till den uppkomna situationen. Hon förstod inte allvaret och vad som höll på att hända vid säkerhetssamtalet. Hon förstod inte att det kunde ha funnits anledning för henne att avsluta relationen med T. Det klargjordes inte för henne att hon annars riskerade sin anställning.

Sammanfattning av grunderna för talan

Polismyndighetens beslut att S.H. inte längre kan vara placerad i säkerhetsklassat arbete innebär inte i sig saklig grund för uppsägningen av henne.

Arbetsgivaren har inte medvetandegjort S.H. om att Polismyndigheten ansåg att hennes relation med T. och att hennes agerande för honom var ett problem och att hon riskerade sin anställning. Saklig grund för uppsägning har därmed redan av det skälet inte funnits. Den relation S.H. har haft och har med T. och de åtgärder hon vidtagit för hans räkning innebär inte heller att det finns saklig grund för uppsägningen. Uppsägningen ska därmed förklaras ogiltig och staten ska förpliktas att betala allmänt skadestånd till S.H.

Det saknas skäl att jämka det allmänna skadeståndet.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid huvudförhandlingen har på förbundets begäran hållits förhör under sanningsförsäkran med S.H. och vittnesförhör med H.K., rättspsykiatriska avdelningen i Umeå. På statens begäran har vittnesförhör hållits med chefsåklagare M.T., säkerhetsskyddschefen L.B., polisintendenten J.W., avdelningschefen M.U. och regionpolischefen M.S.L. Parterna har åberopat viss skriftlig bevisning.

Domskäl

Twisten

S.H. sades i maj 2018 upp från sin anställning som polis. Twisten gäller om det finns saklig grund för uppsägningen.

Mellan parterna är tvistigt om Polismyndighetens beslut att, efter säkerhetsprövning, inte längre godkänna S.H. för arbete i säkerhetsklassad befattning i sig utgör saklig grund för uppsägningen. Om så inte är fallet rör tvisten om omständigheterna som angetts ligga till grund för beslutet – S.H:s relation med T. och hennes agerande för honom – och hennes efter beslutet fortsatta relation med T. och agerande för honom utgör saklig grund för uppsägningen. Det är också tvistigt om S.H. före uppsägningen kan anses ha erinrats om att hennes relation med T. och hennes agerande för honom innebar att hon riskerade sin anställning och om en brist härvidlag innebär att uppsägningen redan av det skälet inte är sakligt grundad.

Rättsliga utgångspunkter såvitt avser säkerhetsprövning

Säkerhetsskyddslagen

Vid tiden för säkerhetsprövningen av S.H. hösten 2017 gällde säkerhetsskyddslagen (1996:627), 1996 års lag. Den lagen har från och med den 1 april 2019 ersatts av en ny lag, säkerhetsskyddslagen (2018:585).

Av 5 § i 1996 års lag följer att det, i verksamheter där lagen gäller, ska finnas det säkerhetsskydd som behövs med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och övriga omständigheter. Med säkerhetsskydd avses dels skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet, dels skydd i andra fall av uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och som rör rikets säkerhet, dels skydd mot terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terrorism), även om brotten inte hotar rikets säkerhet.

Enligt 11 § i 1996 års lag ska säkerhetsprövning göras innan en person genom anställning eller på något annat sätt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet eller anlitas för uppgifter som är viktiga för skyddet mot terrorism. Det anges i bestämmelsen vidare att säkerhetsprövning får göras även under pågående anställning eller annat pågående deltagande i verksamheten och att säkerhetsprövningen ska klarlägga om personen kan antas vara

lojal mot de intressen som skyddas i lagen och i övrigt pålitlig från säkerhets-synpunkt.

En anställning ska, enligt 17 § i 1996 års lag, placeras i säkerhetsklass, om den anställda

1. i stor omfattning får del av uppgifter som omfattas av sekretess och är av synnerlig betydelse för rikets säkerhet (säkerhetsklass 1),
2. i en omfattning som inte är obetydlig får del av sådana uppgifter som avses i 1 (säkerhetsklass 2), eller
3. i övrigt får del av uppgifter som omfattas av sekretess och som är av betydelse för rikets säkerhet, om ett röjande av uppgifterna kan antas medföra men för rikets säkerhet som inte endast är ringa (säkerhetsklass 3).

Av säkerhetsskyddsförordningen (1996:663) framgår att Polismyndigheten fattar beslut om placering i säkerhetsklass 2 och 3.

Ett beslut att efter säkerhetsprövning inte godkänna en person för säkerhetsklassat arbete får inte överklagas.

I förarbetena till 1996 års säkerhetsskyddslag (prop. 1995/96:129 s. 64 f.) anges, med anledning av att bl.a. ett beslut med anledning av en säkerhetsprövning inte ska kunna överklagas, följande. På det statliga området kan ett beslut i tillsättningsärendet i regel överklagas till överordnad myndighet eller till regeringen. När det gäller de områden där anställningsrätten är fri måste det anses ligga i sakens natur att anställningsbeslutet inte ska gå att överklaga. Vad beträffar ett beslut att skilja arbetstagaren från en anställning som han redan innehar, kan beslutet redan nu på talan av arbetstagaren bli föremål för prövning av domstol. Det motsvarande gäller under vissa förutsättningar ett beslut om omplacering. Sammantaget saknas skäl att införa särskilda bestämmelser om rätt att överklaga de nu aktuella besluten.

Europakonventionen

Enligt artikel 6.1 i Europakonventionen tillförsäkras varje medborgare rätten till en rättvis rättegång och att inför en oavhängig och opartisk domstol få sina civila rättigheter och skyldigheter prövade. Europakonventionen gäller som svensk lag. Europakonventionen ställer krav inte bara på en formell tillgång till domstolsprövning utan även på att denna innefattar en reell och effektiv prövning av tvistefrågan.

Europadomstolen har i sin praxis fastslagit att även tvister om offentliga tjänstemäns anställning och anställningsvillkor, såsom poliser, som utgångspunkt utgör en tvist om civila rättigheter och skyldigheter, varför artikel 6.1 är tillämplig i sådana situationer (se Vilho Eskelinen med flera mot Finland, nr 63235/00).

I Europadomstolens mål Aleksandar Sabev mot Bulgarien, nr 43503/08, prövade Europadomstolen frågan om en anställd inom den militära underrättelsetjänsten fått sina rättigheter enligt artikel 6.1 kränkta efter att han blivit uppsagd från sin anställning med anledning av att hans behörighet att ta del av sekretessbelagd

information hade återkallats, i enlighet med nationell lag. Före uppsägningsbeslutet hade den anställde överklagat beslutet att återkalla hans behörighet till Statliga kommissionen för informationssäkerhet (Statliga kommissionen). Statliga kommissionen avslag överklagandet, utan motivering, och framförde senare att den inte kunde lämna ut information om orsaken till återkallandet och att den inte skulle ompröva sitt beslut. Statliga kommissionens beslut gick inte att överklaga. Högsta förvaltningsdomstolen prövade arbetstagarens överklagande av uppsägningsbeslutet och avslag överklagandet med hänvisning till Statliga kommissionens beslut om återkallande av behörigheten. Europadomstolen uttalade, med hänvisning till sin praxis, att artikel 6.1 i princip kräver ett rättsmedel enligt vilket domstolen har behörighet att behandla alla faktiska och rättsliga omständigheter som är relevanta för den aktuella tvisten, innebärande att domaren måste ha befogenhet att överväga var och en av kändens grunder, utan att vägra att undersöka någon av dem, och att ge tydliga skäl till avslag av dessa. Europadomstolen prövade om dessa krav var uppfyllda i det aktuella fallet. Domstolen uttalade att när Högsta förvaltningsdomstolen prövade arbetstagarens överklagande av uppsägningsbeslutet avslags överklagandet med hänvisning till Statliga kommissionens beslut om återkallande av behörigheten. Domstolen fann att den procedur som gällde hos Statliga kommissionen inte uppfyllde kraven enligt artikel 6.1 i Europakonventionen och konstaterade att Högsta förvaltningsdomstolen vid sin prövning inte övervägt om återkallandet var motiverat. Europadomstolen fann därmed att uppsägningstvisten inte prövats av en domstol med fullständig jurisdiktion för att överväga alla relevanta och faktiska omständigheter och att en kränkning av arbetstagarens rättigheter enligt artikel 6.1. i Europakonventionen hade skett.

Innebär Polismyndighetens säkerhetsbeslut i sig saklig grund för uppsägningen?

S.H. har blivit uppsagd från sin anställning som polisassistent och det är upplyst att polisassistent är en befattning placerad i säkerhetsklass 3.

Enligt staten innebär Polismyndighetens säkerhetsbeslut, att S.H. inte längre är godkänd för arbete i säkerhetsklassad befattning, att hon inte kan arbeta som polisassistent och att säkerhetsbeslutet i sig därför utgör saklig grund för uppsägningen, då det inte funnits några möjligheter till omplacering till icke säkerhetsklassade arbeten inom Polismyndigheten.

Förbundet, som inte haft några invändningar i omplaceringsfrågan, har gjort gällande att inte enbart säkerhetsbeslutet i sig kan utgöra saklig grund för uppsägningen. Förbundet har anfört att det följer av att det är arbetsgivaren själv, Polismyndigheten, som fattat säkerhetsbeslutet och att en sedvanlig prövning av de faktiska omständigheter som i målet lagts till grund för uppsägningen därmed ska göras. Enligt förbundet följer det sistnämnda även av artikel 6.1 i Europakonventionen och Europadomstolens praxis.

Staten har inte uttalat sig i frågan om vad som i aktuellt fall kan anses följa av Europakonventionen och Europadomstolens praxis.

Frågan om ett beslut enligt säkerhetsskyddslagen kan utgöra saklig grund för uppsägning har tidigare varit föremål för Arbetsdomstolens bedömning i AD 2000 nr 17 (se även AD 1989 nr 42 och AD 1986 nr 28).

I AD 2000 nr 17 prövade Arbetsdomstolen om uppsägningen av en anställd hos ett bolag som bedrev restaurangverksamhet på en flygplats varit sakligt grundad. Uppsägningen hade skett med anledning av att Luftfartsverket, efter en prövning enligt säkerhetsskyddslagen, fattat beslut om att den anställde inte kunde godkännas för arbete inom det säkerhetsskyddade område som flygplatsen utgjorde. Luftfartsverket hade funnit att arbetstagaren var olämplig från säkerhetssynpunkt. Arbetsdomstolen fäste avgörande vikt vid att bolaget inte hade något annat alternativ än att rätta sig efter Luftfartsverkets beslut. Arbetsdomstolen uttalade att även om domstolens prövning skulle resultera i att den anställde inte ansågs utgöra en säkerhetsrisk skulle Luftfartsverkets beslut, riktat mot bolaget, kvarstå vilket bolaget inte skulle vara berättigat att bortse ifrån. Eftersom Luftfartsverkets beslut innebar att arbetstagaren inte hade rätt att vistas på arbetsplatsen ansågs beslutet utgöra ett sådant rättsligt hinder som arbetsgivaren kan åberopa för att befria sig från anställningsavtalet.

Statens ståndpunkt är att situationen i aktuellt fall är jämförbar med den i AD 2000 nr 17. Staten har anfört att säkerhetsbeslutet fattats av verksamhetsskyddsenheten hos Polismyndigheten, som är en självständig del av Polismyndigheten och fristående i förhållande till myndighetens regioner och nationella avdelningar och där sekretess rätt gentemot övriga delar av myndigheten beträffande säkerhetsutredningen, enligt 8 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen.

Personalansvarsnämndens beslut är inte ingivna i målet. Staten har dock anfört att genom personalansvarsnämndens beslut om avstängning och uppsägning av S.H. har beslutet att inte godkänna S.H. för säkerhetsklassat arbete, underställts även två rikspolischefer. Rikspolischefen är ordförande i personalansvarsnämnden. Underlaget för bedömningen i säkerhetsbeslutet måste således ha funnits tillgängligt hos nämnden. Förbundet har också för S.H:s räkning i personalansvarsnämnden argumenterat i frågan om de bakomliggande skälen för säkerhetsbeslutet, nämligen hennes relation till T.

Enligt Arbetsdomstolens mening skiljer sig den tvist som domstolen nu prövar från den i AD 2000 nr 17. Det är nu fråga om en situation där myndigheten som fattat säkerhetsbeslutet enligt säkerhetsskyddslagen också är arbetsgivaren. Även om säkerhetsbeslutet fattats av en särskild enhet inom Polismyndigheten – verksamhetsskyddsenheten – och beslutet om uppsägning av personalansvarsnämnden inom Polismyndigheten, får ändå båda besluten anses ha fattats av arbetsgivaren, anställningsmyndigheten Polismyndigheten. Staten har inte gjort gällande att Polismyndigheten skulle ha varit förhindrad att inom ramen för uppsägningsprocessen hos myndigheten fatta ett annat beslut i säkerhetsskyddsärendet. Staten har inte heller varit förhindrad att i målet ange de omständigheter som säkerhetsbeslutet och uppsägningsbeslutet grundats på.

De avgörande omständigheterna som gjorde att Arbetsdomstolen i AD 2000 nr 17 ansåg att säkerhetsbeslutet av Luftfartsverket i sig utgjorde saklig grund

för uppsägning föreligger därmed inte i den situation som Arbetsdomstolen nu har att bedöma. En prövning i sak ska därmed göras, dvs. om de faktiska omständigheter som staten åberopat i Arbetsdomstolen innebär att det finns saklig grund för uppsägning. En sådan prövning innebär inte att Polismyndighetens beslut i säkerhetsskyddsärendet avseende S.H. i sig överprövas, utan om de omständigheter som åberopats från statens sida i målet utgör saklig grund för uppsägning. Arbetsdomstolen kan konstatera att staten i Arbetsdomstolen åberopat även omständigheter hänförliga i tiden efter att säkerhetsbesluten fattades, vilka fattades den 13 oktober och den 7 december 2017.

En prövning i sak innebär också att kravet på domstolsprövning enligt artikel 6.1 i Europakonventionen uppfylls.

Enligt Arbetsdomstolens mening kan således i aktuellt fall inte enbart säkerhetsbeslutet i sig utgöra saklig grund för uppsägningen av S.H.

De av staten åberopade faktiska omständigheterna

Staten har, som redan redovisats, gjort gällande att S.H:s relation med T. samt hennes agerande för T:s räkning i tiden för brottmålsprocessen mot honom och hennes agerande därefter innebär att det finns saklig grund för uppsägning. Arbetsdomstolen behandlar nedan dessa omständigheter, vad som är ostridigt och Arbetsdomstolens bedömning i tvistiga delar.

S.H:s relation med T.

Parterna är oense om när S.H. och T. blev ett par. Staten har påstått att de var ett par redan år 2015. Förbundet har invänt att deras relation fick karaktären av en parrelation först i augusti 2016 och att de dessförinnan endast varit vänner, om än nära vänner. Parterna är överens om att S.H. och T. vid tiden för säkerhetsbesluten hösten 2017 och när S.H. sades upp i maj 2018 hade en parrelation. S.H. och T. är sedan hösten 2018 sambor och har ett gemensamt barn, fött i februari 2019. Vid dessa förhållanden saknar det, enligt Arbetsdomstolens mening, betydelse för den fortsatta bedömningen när parrelationen etablerades, redan år 2015 eller hösten 2016.

Det är ostridigt att S.H. besökte T. regelbundet när han var häktad och därefter avtjänade sitt straff på kriminalvårdsanstalt. Parterna är överens om följande faktiska omständigheter. S.H. besökte T. på anstalten Saltvik fem gånger under perioden januari–april 2018. T. beviljades permission med övernattnings den 8–9 september 2018 för att bo på hotell tillsammans med S.H. De har också haft tät telefonkontakt. Under en månad hade de kontakt per telefon motsvarande ungefär 30 timmars samtalstid.

Parterna har såvitt avser T:s kriminalitet beskrivit den i olika ordalag. Arbetsdomstolen kan konstatera att den brottslighet som T. dömts för är allvarlig och har lett till ett fängelsestraff om sammanlagt två år och sex månader. Brottsligheten har innefattat vapenbrott, grovt vapenbrott, stöld, grov stöld, häleri, narkotikasmuggling, narkotikabrott och dopningsbrott. Bland brotten kan noteras att T. dömts för stöld av en annan polis tjänstevapen och att

han som skäl uppgett att han var utsatt för hot från kriminella element i Umeå samt att han dömts för grov stöld av bl.a. fyra vapen i mars 2017.

Enligt Arbetsdomstolens mening är brottsligheten av en sådan karaktär att den ger intryck av att inte enbart kunna förklaras av ett missbruk på grund av självmedicinering med anledning av psykisk ohälsa, som förbundet har gjort gällande. Det går inte att bortse från att S.H:s relation med T., såsom staten påstått, innebär en risk för att hon skulle kunna hamna i en konflikt mellan hennes skyldigheter som polis och lojaliteten gentemot T. som partner, sambo och far till deras gemensamma barn.

S.H:s agerande för T:s räkning i samband med målen mot honom

T. greps första gången år 2015 och dömdes därefter av Umeå tingsrätt den 13 oktober 2016. Han greps på nytt och häktades i juni 2017 och dömdes åter av Umeå tingsrätt den 4 augusti 2017. Båda målen överprövades av Hovrätten för övre Norrland, som meddelade dom i båda målen den 25 oktober 2017.

Enlig staten har S.H., i tiden efter gripandet i juni 2017, engagerat sig i brottmålsprocesserna mot T. och lagt ner betydlig tid åt detta samt även i övrigt agerat på ett sätt som inte är förenligt med hennes anställning som polis.

Det är ostridigt att S.H. vid ett tillfälle hjälpte T. att leta efter kvitton, i syfte att använda dem för att styrka att vissa föremål som förekom i brottmålsprocessen mot honom inte var stöldgods. S.H. har förklarat sitt agerande med att det inte var någon annan, vare sig åklagaren, polisen eller försvararen, som gjorde det och att hon fick tillfälle att leta efter kvitton när hon skulle ta hand om T:s saker som blivit utslängda från den bostad han disponerat.

Staten har påstått att S.H. under tiden T. var frihetsberövad och intagen på rättspsykiatrisk avdelning agerat i strid med instruktioner för besöken genom att dels vid ett övervakat besök den 17 juli 2017 ha diskuterat den pågående brottmålsprocessen med T., dels vid ett besök den 16 augusti 2017 låtit T. använda en av henne medhavd dator för att skicka ett mejl till Kriminalvården. Förbundet har bestritt att S.H. under något besök skulle ha talat med T. om brottmålsprocessen mot honom samt vidgått de faktiska omständigheterna såvitt avser mejlet i fråga men invänt att S.H. fått tillåtelse av personalen att ta med sig datorn vid besöket.

Såvitt avser frågan om S.H. diskuterat den pågående brottmålsprocessen mot T. med honom gör Arbetsdomstolen följande bedömning. S.H. har uppgett att hon och T. talat om frågor rörande polisarbetet, men att de inte talat om den pågående processen mot honom. H.K., som arbetade på den rättspsykiatriska avdelning där besöket skedde, har berättat att han inte hört S.H. och T. prata om brottmålsprocessen men att tillåtligheten av det togs upp i personalgruppen och att personalen fick beskedet att det inte var tillåtet. Chefsåklagare M.T., som var åklagare i brottmålen mot T., har berättat att han fick uppgift om att S.H. och T. pratat om brottmålsprocessen vid ett besök, varefter han ringde avdelningen och fick uppgiften bekräftad av personalen. Arbetsdomstolen kan konstatera att vad M.T. uppgett rör sig om en andrahandsuppgift. I de journalanteckningar som staten åberopat finns inte heller någon uppgift om att

någon i personalen skulle ha hört att S.H. pratat med T. om just brottmålsprocessen. Mot de av S.H. lämnade uppgifterna finner Arbetsdomstolen därmed att statens påstående i denna del inte är styrkt.

Beträffande den medhavda datorn är det ostridigt att S.H. vid ett besök hade med sig sin dator och då lät T. skicka ett mejl till Kriminalvården från datorn. S.H. har berättat att hon vid flera tillfällen, efter huvudförhandlingen i hovrätten och med personalens godkännande, hade med sig sin dator och att hon vid det aktuella tillfället lät T. skicka ett mejl till Kriminalvården från datorn, vari han framställde önskemål om att få tillgång till en dator med enbart Wordprogram, dvs. utan tillgång till internet. Av utredningen framgår, enligt Arbetsdomstolens mening, inte att S.H. agerat i strid med några instruktioner som hon fått från personalen på den rättspsykiatriska avdelningen när hon tog med sig sin dator till det aktuella besöket, även om det synes ha varit i strid med de restriktioner som gällde för besök hos T. S.H. har berättat att mejlet var riktat till en myndighet, Kriminalvården, och att hon gjorde bedömningen att det inte fanns någon intressekonflikt. Arbetsdomstolens bedömning är dock att det var en mycket olämplig åtgärd att låta T., som alltså var frihetsberövad, kommunicera med omvärlden från hennes dator. Som polis borde hon ha förstått det. Hon borde i vart fall försäkrat sig om att det var i sin ordning att skicka mejlet i fråga.

Det är även ostridigt att S.H. den 5 oktober 2017 fått en skriftlig fullmakt från T. med rätt för henne att ta del av alla förekommande uppgifter om T. som finns hos Polismyndigheten m.fl. samt rätt till partsinsyn i ärendet mot honom. Av utredningen i denna del framgår följande. S.H. efterfrågade, via mejl från sin privata mejladress, visst angivet utredningsmaterial i förundersökningen mot T. den 5 oktober 2017, därefter åter igen den 8, 11 och 12 oktober 2017. I den första och den sistnämnda begäran, vari begäran i fråga preciserades och förtydligades, angav S.H. att materialet kunde tillsändas henne via hennes polisiära arbetsmejl. S.H. har uppgett att hon hänvisade till sin arbetsmejladress med tanke på att den mejladressen utgör en ”säker lina”. S.H. var vid aktuell tidpunkt sjukskriven.

Parterna är därutöver överens om att S.H. i en paus under hovrättsförhandlingarna för chefsåklagare M.T. uppgett att hon arbetat motsvarande mer än heltid med T:s ärende i tiden efter den andra domen i tingsrätten och fram till hovrättsförhandlingen. M.T. har uppgett att han uppfattade S.H:s uttalande om att hon arbetade mer än heltid med T:s mål som allvarligt menat, men det kan enligt Arbetsdomstolens mening inte uteslutas att uttalandet var ironiskt, såsom S.H. uppgett.

Det är också ostridigt att S.H. begärt och fått del av ljudinspelningar från förhör vid tingsrätten.

Oavsett vad S.H. avsåg med sitt uttalande till M.T. om nedlagd arbetstid framgår det enligt Arbetsdomstolens mening av den övriga utredningen att S.H. lagt ner ett relativt omfattande arbete i T:s ärende. S.H. har uppgett att hon lyssnade på ljudinspelningarna från tingsrätten för sin egen skull, eftersom hon fått frågor från Särskilda utredningar om vad hon hade sagt i förhören.

Arbetsdomstolen finner inte anledning att ifrågasätta att hon lyssnat på förhören även för egen del. S.H. har vidare uppgett att hon begärt ut de aktuella handlingarna delvis för sin egen skull, bl.a. eftersom hon blivit inblandad och inledningsvis själv var misstänkt för brott. Utredningen visar dock, enligt Arbetsdomstolens mening, sammantaget att S.H. engagerat sig djupt i brottmålsprocessen mot T. Hon har inte formellt sett varit ombud för honom i processen men hon har, med fullmakt, agerat för att få ta del av handlingar från förundersökningen mot honom. Av mejlen till Polismyndigheten går inte att dra någon annan slutsats än att hon varit djupt involverad i ärendet. Hon anger i ett av mejlen att bakgrunden till begäran var att T:s försvarare och hon dubbelkollat allt tillgängligt material som försvaren då hade.

Övrigt agerande för T:s räkning

Utöver S.H:s agerande för T. i samband med brottmålsprocessen mot honom har staten lagt S.H. till last att hon även i andra sammanhang agerat på ett sånt sätt att hon har tagit ställning för T. och att hennes lojalitet gentemot Polismyndigheten kan ifrågasättas. Agerandet har enligt staten bestått i att S.H. lämnat oriktiga uppgifter till Polismyndigheten angående vid vilken tidpunkt hon fått kännedom om T:s narkotikamissbruk samt att hon tydligt tagit ställning för T. i samband med vissa uttalanden han gjort vid ett sammanträffande med M.S.L. i månadsskiftet november/december 2018 och därutöver genom att låta T. skriva sig hos henne vid två tillfällen i syfte att hjälpa honom.

Enligt staten har S.H. lämnat oriktiga uppgifter om tidpunkten för när hon fått kännedom om T:s narkotikamissbruk genom att vid säkerhetssamtalet den 7 december 2017 ha uppgett att hon inte fått kännedom om missbruket förrän T. greps i juni 2017 trots att hon rätteligen fått kännedom om hans missbruk redan år 2015. Förbundet har bestritt att S.H. medvetet skulle ha lämnat felaktiga uppgifter. S.H. har berättat att hon redan år 2015 fick kännedom om att T. brukat narkotika. Hon har angett att hon emellertid uppfattade frågan vid säkerhetssamtalet som att den rörde den då aktuella brottmålsprocessen och därför avsåg förhållandena vid den tidpunkten, dvs. år 2017, och att hon då, före gripandet, inte hade kännedom om att T. missbrukade narkotika. Hon var av uppfattningen att T:s bruk hade upphört efter gripandet år 2015. Enligt Arbetsdomstolens mening har S.H. lämnat en rimlig förklaring till hur hon uppfattade frågorna vid säkerhetssamtalet och varför hon svarade som hon gjorde. Det är därmed inte utrett att S.H. medvetet lämnat oriktiga uppgifter till arbetsgivaren avseende tidpunkten för när hon fick kännedom om T:s narkotikamissbruk.

I månadsskiftet november/december 2018 var regionpolischefen M.S.L. på Bilema där han träffade S.H. och T. Enligt staten fällde då T., i S.H:s närvaro, ett uttalande på ett sätt som var avsett att vålla obehag för regionpolischefen. Staten har anfört att T. med sitt uttalande gav uttryck för att S.H. stod på hans sida i förhållande till Polismyndigheten och att S.H., genom att förhålla sig passiv i samband därmed, visat att hon inte förmår sätta gränser i förhållandet till T. när hon hamnar i en lojalitetskonflikt mellan honom och Polismyndigheten.

M.S.L. har berättat att T. vid det aktuella tillfället kom fram till honom och sa ungefär följande. ”Jag är tillbaka i stan nu, det kanske du vill skriva upp. Och S. hon är med mig nu, det kanske du också vill skriva upp.” Enligt M.S.L. stod S.H. så nära T. att hon måste ha hört vad denne sa och att hon förhöll sig passiv och tittade ner i golvet. S.H. har häremot berättat att hon vid det aktuella tillfället stod på ett sådant avstånd att hon inte hörde vad T. sa. Arbetsdomstolen finner inte anledning att ifrågasätta M.S.L:s uppgifter om vad T. uttalade. Genom bevisningen är dock inte utrett att S.H. hörde vad som sades. Även om så var fallet kan det inte läggas henne till last att hon inte agerade på plats.

Det är därutöver ostridigt att T. varit folkbokförd hos S.H. sedan den 4 augusti 2017 och att de sedan november 2018, efter att T. lämnat kriminalvårdsanstalten, bor tillsammans som sambor. Kriminalvården beviljade T. utökad frigång med s.k. fotboja perioden den 5 november 2018–28 februari 2019. Enligt förbundet lät S.H. T. att skriva sig hos henne för att underlätta för honom att bli släppt från häktet och även möjliggjort för honom att få utökad frigång.

Finns det saklig grund för uppsägningen?

Arbetsdomstolen har i flera avgöranden framhållit att det i polisens uppgifter ingår att förebygga brott och utreda begångna brott samt att det därför givetvis är av stor vikt att anställda med sådana uppgifter avhåller sig från att själva begå brott, se bl.a. AD 2018 nr 54 med hänvisningar.

Detta mål rör emellertid inte ett skiljande från anställningen av en polis som själv begått brott. Som Arbetsdomstolen dock tidigare uttalat är det i fråga om poliser särskilt viktigt att slå vakt om den offentliga tjänstens integritet, att detta sammanhänger bl.a. med att poliser i sin dagliga gärning ofta måste ingripa med användande av tvångsmedel samt att det i själva verket är ett villkor för att poliser rätt ska kunna fullgöra sina uppgifter att de åtnjuter allmänt förtroende, se t.ex. AD 1981 nr 168. Enligt Arbetsdomstolens mening innebär detta även att en polis är skyldig att upprätthålla en hög integritet också i sitt personliga förhållningssätt till personer som är föremål för en brottmålsprocess eller som begått eller utsatts för brott. Det finns annars risk för bristande förtroende för polisens och Polismyndighetens opartiskhet i polisarbetet. Rätten till respekt för privat- och familjeliv enligt Europakonventionen måste dock iakttas på så sätt att enbart en viss familjebildning inte utan lagligt stöd får leda till att en anställning förloras.

S.H. och T. hade vid tiden för säkerhetsbesluten hösten 2017 och uppsägningen av S.H. i maj 2018 en parrelation. De har därefter blivit sambor och fått ett gemensamt barn. En samborelation och ett föräldraskap innebär en nära relation som normalt medför ett ömsesidigt beroende och lojalitet. Som Arbetsdomstolen uttalat inledningsvis måste därför en sådan relation mellan en polis och en person som begått brott anses innebära en risk för att polisen skulle kunna hamna i en konflikt mellan sina skyldigheter som polis och lojaliteten gentemot sin sambo och förälder till deras barn. Huruvida det finns saklig grund för uppsägningen av S.H. bör dock avgöras efter en

helhetsbedömning av relationen med T. och de övriga faktiska omständigheter som är ostridiga och de som Arbetsdomstolen funnit utredda.

S.H. har utöver relationen med T. även agerat för hans räkning. Hon har åtagit sig att leta efter bevismaterial för hans räkning, åtagit sig och agerat som ombud för honom i frågan om att få del av material från förundersökningen rörande honom och därvid bl.a. hänvisat till sin mejladress hos Polismyndigheten. Hon har vidare låtit T. använda hennes dator för att mejla Kriminalvården under tid han var frihetsberövad och intagen på rättspsykiatrisk avdelning. Hon får sammantaget anses ha engagerat sig djupt i brottmålsprocessen mot honom och ägnat denna inte obetydlig tid. Med beaktande av den parrelation S.H. och T. hade utvecklat kan S.H:s engagemang med enbart beaktande av deras relation inte ses som förvånande. Med beaktande av att hon är polis kan hennes agerande dock starkt ifrågasättas. Enligt Arbetsdomstolens mening har hennes agerande för T:s räkning varit klart olämpligt och otillåtet. För att förtroendet för henne som polis ska vara orubbat har det ålegat henne att inta en neutral hållning till brottmålsprocessen och inte personligen genom olika åtgärder engagera sig i hans fall, utan fullt ut överlämna utredande åtgärder till de rättsvårdande myndigheterna och T:s försvarare, se 7 § lagen om offentlig anställning (dvs. om bisysslor).

Brottmålsprocessen mot T. är numera över. S.H. har dock, sedan hon agerat för T. i den processen och trots uppsägningen, valt att ytterligare fördjupa relationen till T. genom att bo med honom och bilda familj. Det gör att det fortfarande finns en högst beaktansvärd risk för att hon igen kan komma att på ett allvarligt sätt sätta sina skyldigheter som polis åt sidan till förmån för lojaliteten mot T. Det sagda innebär inte att S.H:s familjeliv med T. i sig skulle rättfärdiga en uppsägning. Det innebär endast att Arbetsdomstolen ansett att S.H. redan genom sitt agerande i samband med brottmålsprocessen på ett allvarligt sätt tidigare åsidosatt sina skyldigheter som polis till förmån för T. och att det – i och för sig på grund av den fördjupade familjerelationen – inte finns befogad anledning att anta att hon aldrig skulle göra om något sådant.

S.H:s sammantagna agerande innebär enligt Arbetsdomstolens mening en uppenbar risk för att allmänhetens förtroende för henne som polis och för Polismyndigheten kan påverkas negativt och att hennes pålitlighet och förmåga att avhålla sig från agerande som kan riskera förtroendet för henne som polis och Polismyndigheten kan ifrågasättas på ett sådant sätt att det finns saklig grund för uppsägningen av henne.

Förbundet har emellertid gjort gällande att det inte funnits saklig grund för uppsägningen eftersom S.H. inte medvetandegjorts om att hennes anställning var i fara.

I förarbetena till anställningsskyddslagen framhålls det som naturligt att en arbetsgivare erinrar arbetstagaren om att ett missförhållande enligt arbetsgivarens uppfattning har betydelse för anställningsförhållandets bestånd. En uppsägning ska enligt förarbetena inte komma att framstå som överraskande eller omotiverad, och därför bör sådana tillsägelser och varningar ingå som ett led i arbetsgivarens handläggning av företeelser på arbetsplatsen som kan leda

till uppsägning (se prop. 1973:129 s. 125 och 1981/82:71 s. 125). Arbetsdomstolen har i AD 2008 nr 91 redovisat bakgrunden till den praxis som finns i fråga om arbetsgivarens skyldigheter i detta avseende. I domen konstaterade Arbetsdomstolen att de närmare krav som bör ställas på ett klagande ytterst måste bedömas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, men som regel måste det emellertid erfordras att arbetstagaren erhållit åtminstone en otvetydig varning om att hans eller hennes anställning är i fara. Vidare konstaterades att de krav som kan ställas på att en arbetsgivare före en uppsägning ska varna arbetstagaren och erinra om att arbetstagaren genom sitt handlande riskerar sin anställning naturligtvis är beroende av vad arbetstagaren låtit komma sig till last. Domstolen uttalade vidare att det inte bör ställas särskilt stränga krav på att varna arbetstagaren om arbetstagaren på ett allvarligt sätt vid upprepade tillfällen åsidosatt sina grundläggande och självklara skyldigheter enligt anställningsavtalet och arbetsgivaren inte gett arbetstagaren anledning att anta att arbetsgivaren accepterar arbetstagarens beteende.

Arbetsdomstolen kan konstatera att Polismyndigheten inte i någon formell mening utdelat någon s.k. LAS-varning. S.H. har berättat att hon när hon delgavs beskedet om att hon hade frångått sin säkerhetsklassning, dvs. beslutet av den 13 oktober 2017, inte fick någon information om skälen för beslutet. Däremot måste det enligt Arbetsdomstolens mening, i vart fall vid säkerhetssamtalet den 7 december 2017, stått klart för S.H. hur Polismyndigheten såg på hennes relation med T. och hennes agerande för hans räkning. Av de anteckningar som upprättats från säkerhetssamtalet framgår att hela samtalet, vilket var föranlett av beslutet den 13 oktober 2017, var inriktat på S.H:s förhållande med T. och hennes agerande i förhållande till honom. S.H. måste ha förstått att Polismyndigheten ansåg att hennes agerande var oacceptabelt och att Polismyndigheten gjorde bedömningen att hon inte längre kunde arbeta som polis, dvs. att anställningen var i fara. Trots detta har S.H. efter säkerhetssamtalet intensifierat relationen med T. Vad S.H. anfört om att hon tidigare fått besked om att hennes relation med T. inte skulle ha varit något problem förändrar inte bedömningen.

Arbetsdomstolens ovan gjorda bedömningar om S.H:s agerande för T:s räkning får anses innebära att hon har haft bristande insikt om vad som åligger en polis i fråga om pålitlighet och avhållande från agerande som kan riskera förtroendet för polisen och Polismyndigheten. Enligt Arbetsdomstolens mening ligger det i sakens natur att det inte kan krävas av arbetsgivaren att upplysa arbetstagaren om detta förhållande.

Arbetsdomstolens sammantagna bedömning är därmed att uppsägningen av S.H. har varit sakligt grundad. Förbundets talan ska därför avslås.

Rättegångskostnader

Förbundet ska som förlorande part ersätta staten för dess rättegångskostnader.

Staten har begärt ersättning för rättegångskostnader med 321 001 kr, varav 312 570 kr avser ombudsarvode. Förbundet har överlämnat till rätten att bedöma skäligheten av statens ersättningsanspråk, och anfört att det inte har

varit påkallat för staten att ha två ombud i målet. Arbetsdomstolen finner det yrkade beloppet skäligt för tillvaratagande av statens rätt i målet.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avslår Polisförbundets talan.
2. Polisförbundet ska ersätta staten genom Polismyndigheten för dess rättegångskostnader med 321 001 kr, varav 312 570 kr avser ombudsarvode, med ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Cathrine Lilja Hansson, Peter Syrén, Christer Måhl, Karl Olof Stenqvist, Göran Söderlöf, Håkan Löfgren och Annette Carnhede. Enhälligt.

Rättssekreterare: Sofia Rasmusson